

VERZAMELING
V A N
UITLANDSCHE EN ZELDZAAME
VOGELN,

BENEVENS EENIGE VREEMDE
DIEREN EN PLANTGEWASSEN:

IN 'T ENGELSCH NAAUWKEURIG BESCHREEVEN EN NAAR
'T LEVEN MET KLEUREN AFGEBEELD,

DOOR

G. EDWARDS EN M. CATESBY:

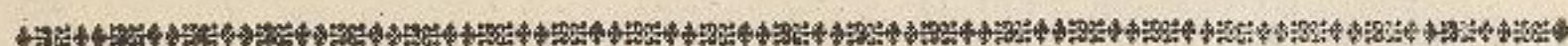
VERVOLGENS, TEN OPZIGT VAN DE PLAATEN MERKELYK
VERBETERD, IN 'T HOOGDUITSCH UITGEGEVEN

DOOR

J. M. SELIGMANN.

THANS IN 'T NEDERDUITSCH VERTAALD EN MET
AANHAALINGEN VAN ANDERE AUTHEUREN
VERRYKT, DOOR

M. HOUTTUYN, MEDIC. DOCTOR.

VIERDE BAND,

BEHELZENDE

HET ZEEVENDE EN ACHTSTE DEEL.

Te AMSTERDAM,
By JAN CHRISTIAAN SEPP, Boekverkooper.
MDCCLXXVI.

eenigermate plat en de bovenzyde rond. Ook het allerkleinste ding kan het van den Grond opraapen met zyne Tromp, door middel van een klein Puntje, dat het daar om kan draaijen. Terwyl ik in zyne Stal was om 'er de Schets van te maaken, zocht het naar Appelen in myne Zakken, lichtende met zyne Tromp de Kleppen zeer vaardig op, en dan dezelve nederwaards daar in steekende. Het Lyf is rond en dik: de Rug verheft zig ronder en meer uitpuilende dan in de Varkens of eenig ander Viervoetig Dier, my bekend. Het geheele Schepzel is naar zyne hoogte kort, maar de Pooten zyn taamelyk lang; de Voeten rond, en niet veel bréeder dan de Pooten. Ieder Voet heeft vyf platte Hoornige Verhevenheden, welke de Enden schynen te zyn der Toonen, hoewel zig uitwendig geen scheiding openbaart. Men zou het veeleer Stompvoetig mogen noemen, hoewel het Geraamte van den Olyphant, door de Koninglyke Akademie van Parys in Afbeelding gebragt, vyf afgezonderde Toonen aan ieder Voet of Poot vertoont. Zie de *Memorien* van de Akademie der Weetenschappen, Tom. III. Part. III. p. 91; alwaar Gy vinden zult zes Platen van den Olyphant en deszelfs deelen. De Staart gelykt naar die van een Varken. De Huid scheen zeer dik, Hoornachtig en ruuw te zyn, met veele verheffingen en laagten, hangende, op veele plaatsen van het Lighaam en de Leden, los met kreuken; gelyk in de Afbeelding is uitgedrukt.

Over 't geheel hadt dit Dier een donker bruine Kleur, zynde dunnetjes overspreid met korte zwarte Hairen. De Liefhebbers kunnen deszelfs Ontleedkundige Historie nagaan in een klein Werkje, genaamd *Ontleedkundig Berigt* aangaande den Olyphant, die by toeval, in 't jaar 1681, te Dublin verbrandde, zynde een Brief aan den President van de Koninglyke Societeit, door den Heer A. MOLINEUX Doktor van Trinity-Kollegie by Dublin, te Londen gedrukt in 't jaar 1682. Men kan dit Werkje vinden in de Bibliotheek van het Kollegie der Geneeskundigen te Londen (*).

J. LUDOLPHUS heeft, in zyne Historie van Ethiopie of Abysfinie, (bladz. 54, 55. van de Engelsche Vertaaling,) een lang Verhaal gegeven van de manier op welke de Olyphanten aazen ('t welk geheel op Plantgewassen is,) benevens het nadeel en de verwoesting, welke zy hier door maaken in de Plantagiën der Inboorlingen. Hy zegt, dat de Mannetjes alleen die lange Tanden hebben in de Opperkaak. Uit de meeste Reisbeschryvingen naar de Kusten van Afrika en Indie, kan men ook Berigten aangaande de Olyphanten bekomen. J. T. KLEIN heeft, in zyn Werk over de *Viervoetige Dieren*, dat te Leipzig in 't jaar 1751 aan 't licht gegeven is, p. 36 tot 38 van den Olyphant gehandeld, doch geen Afbeelding daar van gegeven. JOHNSTON heeft 'er verscheidene in zyn Werk gevoegd, die zeer goed zyn. Eene beschryving van deszelfs Gebeente en Natuurlyke Historie, met een Afbeelding, vindt men in de *Phil. Transactiën*, Nomm. 326 (†).

De Rhinoceros (§).

Men rekent dit gemeenlyk het naaft in grootte aan den Olyphant komende Viervoetig Dier te zyn. Deszelfs hoogte tot aan den Schouder, in de Loodlyn gemeten,

(*) [De Heer LINNÆUS zal dit op 't Oog hebben, wanneer zyn Ed.; by de algemeene beschryving van den Olyphant, *Syst. Nat. loc. cit.* zegt. *Anatome in Bibliotheca Medica*, Dublin 1681. De vermaarde Hooglectraar P. CAMPER heeft onlangs, in de *Vaderlandsche Letter-oefeningen*, verscheide Ontleedkundige Waarneemingen op eenen Jongen Olyphant, welken zyn Wel Ed. in de voorgaande Winter, uit de Stadhouderyke Menagerie, dood bekomen hadt, tot opheldering en verbetering van het gene dienaangaande door de Authoren gezegd was, aan 't licht gegeven.]

(†) [Geheel omstandig heb ik het gene den Olyphant betreft beschreeven, in myne *Natuurlyke Historie*, als boven. Gedagte Hooglectraar P. CAMPER zal eenige nieuwe Afbeeldingen van een Jongen Olyphant uitgeeven, om die der Ouden te verbeteren.]

(§) Rhinoceros. EDW. AV. V. p. 24. T. 221. GESN. *Quadr.* 842. ALDROV. *Bifalc.* 878. JOHNST. *Quadr.* 98. T. 38. BONT. *Jav.* 50. T. 51. BERGEN *Orat.* 1746. T. 1. RAJ. *Quadr.* 122. Rhinoceros unicornis. LINN. *Syst. Nat.* XII. Gen. 36. Sp. 1. *Syst. Nat.* X. Gen. 22. Sp. 1. *Nat. Hist.* I. D. II. Stuk. bl. 327.

ten, was ongeveer vyf Voeten agt Duimen, volgens myn eigen langte, welke het maar twee Duimen overtrof. Het is vry lang naar zyne hoogte, hebbende, naar 't berigt van den Eigenaar, meer dan veertien Voeten langte van de Neus tot aan het end der Staart, wanneer die volkomen werdt uitgerekte.

De Kop is van een lang maakzel, hebbende eene holte tusſchen het Voorhoofd en de Hoorn, welke voortkomt uit het bovenſte deel van de Snuit, alwaar geen ander bekend Dier een Hoorn heeft. De Snuit ſchynt gevormd te zyn om de Aarde op te wroeten, tot aazing op de Wortels van Planten: want dezelve is zeer buigzaam, en loopt in een Punt uit, welke het Dier, opwaards, nederwaards en zydewaards, kan draaijen; zynde de Neusgaten ter wederzyden daar van geplaatſt. De onderſte Lip is byna vierkant, platachtig van vooren, met de twee hoeken zig aan de zyden vertoonende, van eene leevendige Vleeschkleur. De Oogen zyn klein, redelyk voorwaards aan ieder zyde van den Kop geplaatſt. Hy heeft groote Ooren, die regtoverend op 't bovenſte van den Kop ſtaan. Het geheele Dier is gedekt met een zeer dikke, ruuwe, barſtige Huid, Aſchgrauw van Kleur, hebbende Plooijen en Kreuken op alle de plaatſen daar zulks noodig was, voor de beweeging van het Dier, en vallende agterwaards over malkander, gelyk de Afbeelding beter uitdrukt dan ik met Woorden zou kunnen doen.

Ik tekende dit naar een Wyfje, dat zig, in 't jaar 1752, te Londen bevondt; doch kon geene verhevene Knobbels over de Huid van het geheele Lighaam ontdekken, die op een regelmatige manier geplaatſt waren; gelyk in eenige onlangſe Afbeeldingen is vertoond. Het Vel kwam my ſlegts zeer ruuw en barſtig voor, uitgenomen aan de zyden van het Agterkwartier, welke de geheele zwaarte van het Lighaam draagen als het Dier gaat nederleggen; want daar waren deeze verhevene Knobbels op de Huid zeer groot. De Staart hadt eenige weinige zwarte Hairen aan het End: de Ooren, ook, hadden eenige dun verſpreide Hairen op zig: in andere deelen des Lighaams vond ik geen teken van Haar. De Rug is hol en de Buik zakt naar beneden: de Pooten zyn kort en dik naar evenredigheid. De Voeten zyn van agteren rond met Hoeven voorwaards, welke in drieën zyn verdeeld, door twee inſnydingen, aan ieder Voet: maar zy hebben die kleine Hoefjes niet aan 't agterſte van den Voet, welke men vindt in de Runders, Harten, Schaapen, enz. De Hoorn was in dit Dier maar klein; zynde hetzelve op ver naa nog niet gekomen tot zyne volle groote.

Daar komen ſomtyds Rhinocerosen voor, die op den Snuit een dubbelen Hoorn, of twee Hoornen agter elkander hebben: doch of 'er zulk een Ras zy, dan of deeze Voortbrengzelen toevallige Speelingen zyn van de Natuur, kan ik niet bepalen. (Men kan een Medaille, met den dubbel-Hoornigen Rhinoceros daar op geſlagen, in de *Phil. Transact.* N. 490; als ook den dubbelen Hoorn zelf vinden in het Kabinet van SLOANE, en een anderen in de Verzameling van wylen Doktor MEAD.) In de *Phil. Transact.* VOL. XLII., N. 523 heeft men drie Gezigten van dit Beest, benevens een Plaat van eenige afgezonderde deelen, naauwkeurig beſchreeven door J. PARSONS, Lid der Koninglyke Societeit en van het Kollegie der Geneeskundigen te Londen. KLEIN handelt, in zyn Werk over de *Viervoetige Dieren*, van pag. 26 tot 34, over den Rhinoceros, en geeft drie keurlyke Afbeeldingen van een dubbelen Hoorn. Ik heb thans voor my leggen de Afbeelding van zulk een Dier, gemaakt door een Heer, die een Officier was aan boord van de Shaftsbury, een Ooſtindiſche Kompagnie Schip, onder Kapitein MATTHEW BOOKEY, in den jaare 1737: welke Afbeelding zeer naby met de myne ſtrookt. Het ſtierf op den Overtogt van Indie naar Engeland. De aantekening van dien Heer, onder de Afbeelding, is als volgt. „ De hoogte van de Rug was omtrent zeven „ Voeten boven den Grond. In Kleur geleeke het naar een Varken dat begint te „ droogen, na dat het zig in de Drek heeft gewenteld. Drie Hoornige Hoeven
VII. Deel. G „ heeft

„ heeft het Dier aan ieder Voet. De Plooijen van de Huid vallen agterwaards over
 „ elkander, en in deeze Plooijen huisvesten Duizendbeenen, Scorpioenen, kleine
 „ Slangetjes en ander Ongediert. Het was nog geen drie Jaaren oud, toen het af-
 „ getekend werd. De Schaft, gespannen zynde, spreidt aan het end gelyk een
 „ Fransche Lelie ”.

De Schaft heb ik, in een hoek van de Plaat, naar de Tekening van gedagten Heer, in Afbeelding gebragt. Alzo deeze Tekening my door de Handen van Doktor R. TYSON toegekomen was, had ik geen gelegenheid om dien Heer te vraagen, of hy zodanige beschadigende Insekten had waargenomen in de Plooijen van de Huid te leggen; dan of dit Berigt van de Indiaanen overgenomen ware. Ik moet bekennen, dat het my zeer vreemd voorkomt. In T. ASTHLEYS *Verzameling van Reizen*, enz. in Quarto, Lond. 1745, kan men den Olyphant en Rhinoceros, beiden, breedvoerig beschreeven vinden. (Zie 't Register aan 't end van 't IV. Deel.) Oude Autheuren hebben ondersteld, dat 'er eene groote vyandschap tuschen deeze Dieren plaats hebbe, en gezegd, dat zy zelden elkander ontmoeten zonder te vegten. Zie de Werken van St. AMBROSIVS, Paris 1530, pag. 51, alwaar men een Print enz. van derzelver Gevegten vindt, welke daar over nagezien kan worden.

P L A A T XXIV.

The little red winged parrot.

De Kleine rood gewiekte Parkiet (24).

Deeze Vogel, hier in zyne Natuurlyke grootte voorgesteld, is aanmerkelyk als de kleinste zynde van de lang gestaarte Pappegaaijen, welken ik tot nog toe heb gezien. De Bek komt veel met dien van anderen overeen, zynde van een lichte Vleeschkleur. De Oogkring is zeer donker Hazelnoot, zo dat hy zig byna zwart vertoont: terwyl de Pappegaaijen dien gemeenlyk Goudkleurig of geel hebben. Het Oog is in een Plek kaale Huid van witachtige Kleur geplaatst. Digt onder den Bek bevindt zig een kleine Vlak van fierlyk scharlakenroode Vederen. Het overige van den Kop en Hals is, zo wel als de Rug, Stuit en Staart, van eene hoog Grasgroene Kleur. De grootste Slagpennen zyn donker groen; en alle de Dekveders der Wieken roodachtig, uitgenomen de kleine Veertjes aan derzelver Randen, die groen zyn. De Borst, Buik, Dyën en Dekveders onder aan de Staart, zyn lichter groen, meer naar geel trekkende, dan die aan de bovenzyde van den Vogel. De Pooten en Voeten zyn van een lichte Vleeschkleur: de Vingeren eveneens geplaatst als in andere Pappegaaijen.

In 't Jaar 1733 behoorde deeze Parkiet in eigendom aan mynen goedgunstigen Patroon, wylen Sir HANS SLOANE, Baronet, ten wiens Huize, in Londen, ik denzelven voor hem aftekende, en met zyn verlof 'er ook een Afbeelding van maakte tot myn eigen gebruik. Ik kan geene beschryving vinden, welke met deezen Vogel overeenkomt, en derhalve geloof ik dat dezelve niet beschreeven zy. Il wil echter niet volstrekt verzekeren, dat de Autheuren, die over Vogelen geschreeven hebben, nooit een eenigen van de Pappegaaijen, welken ik onderstel *niet beschreeven* te zyn, hebben gezien: want hunne beschryvingen zyn dikwils niet genoegzaam volkomen, en eene uitlating van het minste belang kan mislagen veroorzaaken, wanneer het Onderwerpen zyn die veel naar elkander gelyken. Na dat ik den boven gemelden afgetekend had, heb ik een anderen van die zelfde Soort gezien, een Jongman toehoorende, die zeid' dat hy denzelven uit Oostindie hadt medegebragt.

PLAAT

Elephant

G. Edwards delin.

*J. M. Seligmann excudit.
Cum Priv. Sac. Caes. Majestatis.
Nº 23. VII. Theil.*

Joh. Sebast. Lechner sculps.

Elephas et Rhinoceros.

Elephant, et Rhinoceros.

Rhinoceros